

A Bistyey-porta a polgármester szerint a főutcán volt, nem messze a Polgármesteri Hivataltól visszafelé Kótaj irányában. Ez alapján lehetett az előző két tárggyal azonos lelőhelyű a darab.

Munkatársak: Almássy Katalin, Makkay János.

ISTVÁNOVITS ESZTER

73. Cegléd határa

(Pest megye) U, R, B, Sza, A, Á, Kk

2002 márciusában a Nemzeti Autópálya Rt. megbízásából terepbejárást végeztünk a 4. sz. főút 76,8–94 km, Abonyt elkerülő szakaszán. A nyolc ceglédi lelőhely a tervezett nyomvonal 76,8–79,5 km szakasza között helyezkedik el, az útépitési munkák hat lelőhelyet érintenek. A 4/15 sz. lelőhelyen őskori(?), szarmata, Árpád-kori; a 4/4 sz. lelőhelyen őskori, szarmata(?), Árpád-kori és késő középkori; a 4/6. sz. lelőhelyen szarmata és Árpád-kori; a 4/7 sz. lelőhelyen őskori(?), szarmata és Árpád-kori; a 4/3 sz. lelőhelyen őskori, szarmata és Árpád-kori; a 4/1 sz. lelőhelyen újkőkori (alföldi vonaldíszes), rézkor–bronzkori, szarmata avar (?) és Árpád-kori leleteket gyűjtöttünk. A terepbejárás leletanyaga a ceglédi Kossuth Múzeumba került.

Munkatársak: dr. Simon László, Bartuczné Farkas Ildikó, Dinnyés Ágnes, Dinnyés Dóra, Fazekas László, Fodor Péter, Gera Ágnes, Tószegi Orsolya, Zoltán Péter és Zsoldos Attila.

DINNYÉS ISTVÁN

74. Ceglédbercel határa

(Pest megye) Ő, Sza

Aranyhegy: a 4. számú főút 58+650–58+950 km szelvényénél az Y alakú útbevágás szélesítésének területén 2002. augusztus 1. és szeptember 12. között végeztünk feltárást. A 300 m hosszú, 500 m² felületű kutatóárok DK-i részén kerültek elő telepobjektumok, ezért DNy felé megszélesítettük a felületet. 14 telepobjektum került elő, 12 hosszúkás, sekély gödör nagy valószínűséggel őskori településhez tartozik. A 78 m hosszú árok-részlet feltárása néhány őskori és egy szarmata edénytöredéket eredményezett. A felszín erősen lepusztult, a lelőhely DK-i részét bányászás elpusztította.

Nagy-földek: a 4. számú főút 60+250–60+650 km szelvényénél, a baloldalon tervezett párhuzamos földút nyomvonalán húztunk 1,5–2 m széles kutatóárokot. 670 m²-es területén régészeti objektum nem került elő, csak néhány őskori és szarmata edénytöredéket találtunk, részben a felszínen. A szántott réteg alatt mélyforgatás (rigolízás) barázdáit észleltük.

DINNYÉS ISTVÁN

75. Cered, Tarna-part

(Nógrád megye) U, B

2002 októberében szennyvízberuházást megelőző terepbejárást tartottunk a településen és környékén. En-

nek során a Zabarra vezető út déli oldalán, a Tarnapatak és az út között, a vízmű telepétől 150 méterre keletre gyűjtöttünk neolit és bronzkori cserepeket. A lelőhely kiterjedését nem tudtuk megállapítani, mert a terület kis részét szántják és erdő, valamint bozótos veszi körbe.

BÁCSMEGI GÁBOR

76. Császártöltés, Középcsa, Csalaegyház

(Bács-Kiskun megye) Á

Az 1960-as évek elején erdőtelepítéskor előkerült tégladarabok és emberi vázcsontok alapján a helyszínt megtekintő Kőhegyi Mihály templomot és legalább három rétegű temetőt feltételezett a lelőhelyen. Feltáráására nem került sor. 2002-ben három napon keresztül végeztünk hitelesítő ásatást a területen. Ennek alapján a hosszan elnyúló Ny–K irányú dombháton egy Árpád-kori templom K-i fala agyagalapozásának néhány szakaszát találtuk meg. A középkorban téglatörmelékes-harcsos alapokon újjáépült templom szélessége 10 m volt, hosszát egyelőre nem ismerjük.

A templom az oklevelekből is ismert Csalaegyház településhez tartozott, melyet lakói a 16. században elhagytak. A terület 1560-ban már pusztá, ekkor Mehmed bin Musztafa tímár birtoka volt. A falu neve Csala alakban napjainkig fennmaradt. Kis-, Közép- és Nagycsala ma Császártöltés község határának ÉK-i részét képezik.

Munkatárs: Knippl István régészhallgató.

WICKER ERIKA

77. Csikvánd, Hegyaljai-dűlő

(Győr-Moson-Sopron megye) Á

2002. szeptember 22-én helyszíni szemlét tartottam Csikvánd területén, az úgynevezett Hegyaljai-dűlőben, ahol halastavat akarnak létesíteni.

A terület közelében, a Szőlőhegyen feltehetően honfoglalás kori sírlelet került elő (MRT 4.k. 83; XJM RA 73.98). A Hegyaljai-dűlő nevű területen („Gulakúti-táblának” is nevezik) az úttól Ny-ra igen nehéz körülmények között (gazos parlag) a tábla ÉK-i részén Árpád-kori edénytöredékeket észleltem. A halastó kialakítása előtt régészeti felderítést, sőt valószínűleg megelőző feltárást kell végezni.

TOMKA PÉTER

78. Csorna, Hőszolgáltató gázvezetéke

(Győr-Moson-Sopron megye) U

A csornai Hőszolgáltató gázellátásának biztosítására a 84-es út Csornára bevezető szakaszának É-i oldalán földmunkákat végeztek.

Helyszíni szemlén a felszínen a kukoricásban, a nagy szárazságban megkeményedett talajon alig lehetett valamit megfigyelni. A gázároktól D-re mintegy 80 m-re 1997-ben kiterjedt őskori telepnyomokat regiszt-

ráltunk, ezért a humuszolással egyidejűleg 2002. június 26. és július 5. között leletmentő ásatást végeztünk.

A nyomvonalban 280 m hosszúságban 14 objektumot figyeltünk meg és tártunk fel, ezek egy része újkori beásás (árok, cölöphely), másik része a neolitikus telep leletét jelző leletszegény gödör, illetve árok.

A Keszeg-ér közelében megtaláltuk a szabályozás előtti meder újkorban feltöltött nyomát.

TOMKA PÉTER

79. Csönge, Átali-dűlő

(Vas megye) B (?), Tő

2002. augusztus 22-én és 26-án Csöngéről őskori (valószínűleg bronzkori), valamint kisebb mennyiségben török kori kerámiaanyagot hoztak be a Savaria Múzeumba, ami a Weöres Sándor emlékházhoz terepfeltöltés céljából egy közeli homokos magaslatról hozott földből származott.

Augusztus 28-án felkerestük a lelőhelyet, amely a falutól É-ra, a Lányka-értől K-re, az Átali-dűlőben található. A lelőhelyre a polgármester és egy helyi lakos vezetett el minket. Elmondásuk szerint a területet 30 éve illegális homokbányaként használja a falu lakossága.

A megjelölt terület főképp K-i, kisebb részben Ny-i részén ÉNy-DK-i irányban kb. 150–200 m hosszúságban folyamatos és intenzív őskori jelenlétet dokumentáltunk. Nagy mennyiségű kerámiát, állatcsontot és paticsot figyeltünk meg a helyszínen. A kerámiaanyag egy részét összegyűjtöttük. A telepjelenségek a felső, kb. 20 cm vastagságú világosszürke humuszrétegben, valamint az alatt kimosódva az altalajon találhatóak. A lelőhely K-i részének egy szakaszában a szürke humusz alatt egy újabb, 10–15 cm vastag feketésbarna réteg látható. Az altalaj sárga homok.

Munkatárs: Kiss Péter.

PAP ILDIKÓ KATALIN

80. Darány, Komáromi utca

(Somogy megye) Á

2002. szeptember 14-én bejelentést tett a tulajdonos a Dráva Múzeum munkatársának, Rózsás Mártonnak, hogy tereprendezés közben a telken régészeti jelenségekre bukkant.

Szeptember 15-én a helyszínen megállapítottuk, hogy valószínűleg Árpád-kori település maradványait bolygatták meg. A földmunkákat leállítottuk, majd ezt követően szeptember 20-tól november 7-ig megszakításokkal folytattunk leletmentést.

Az eredetileg géppel letisztított területen több nagyobb, fekete elszíneződés látszott, melyek átvizsgálása során kiderült, hogy egy, a szántott humusz alatti egységes „kultúrrétegről” lehet szó. A feltárás közben előkerült objektumok foltja ritkán ebben, vagy (többségükben) ez alatt a réteg alatt volt megfigyelhető. A foltok a homokos talajban igen rosszul körvonalazódtak. A fe-

kete (sötétszürke) – valószínűleg a homokos domb eróziója során képződött – rétegben sok, az objektumhoz nem köthető, szórvány edénytöredéket találtunk, melyek az Árpád-kor végére, 13–14. századra keltezhetőek.

A feltárás során két sütőkemence maradványa és több hamusgödör került felszínre.

Szórványként a szántott humuszos, és a fekete „kultúrréteg” határán 1614-ben vert ezüstdénárt találtunk. Ugyancsak szórványként került elő a terület É-i részén egy kisméretű, rombusz alakú nyílhegy, valamint egy edényoldalból faragott orsókarika.

A leletmentést a helyi önkormányzat közhasznú munkások rendelkezésünkre bocsátásával segítette, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal az országos leletmentési keretből biztosította.

KÖLTŐ LÁSZLÓ

81. Debercsény, Bejövő út

(Nógrád megye) Ő, Á, Kú

A falu elején a kúria mellett egy szennyvízáttemelő akna építését megelőzően feltárást végeztünk. A 90 m²-es felületen egy őskori gödröt, egy kemencés Árpád-kori gödörházat és egy kora újkori temető 23 sírját tártuk fel.

Az ásatáson részt vett Bácsmegi Gábor régész és Oravecz Dóra egyetemi hallgató.

TANKÓ KÁROLY

82. Derekegyház, Vadászház

(Csongrád megye) U, B, Sza, Ge, Á

2002. március 18. és április 3. között gázvezeték építésére került sor a fenti lelőhelyen, mely a község belterületétől közvetlenül Ny-ra található, a Szentésre vezető műút D-i oldalán, a Kórógy-ér bal partján, egyik meanderének külső oldalán. Az árok kiásása során állandóan figyelemmel kísértük a körmös-kanalas gép munkáját. A kb. 250 m hosszú szakaszon szórványosan több helyen is került elő egy két cserép, a középső részen a szubhumuszból az újkőkor középtájáról származó darabok, a humuszból pedig D-en szürke korongolt szarmata töredékek, É-on pedig egy Árpád-kori bogrács peremrésze is.

Az altalajba mélyedő objektumra két esetben bukkantunk: a késő bronzkori Gávai kultúra egy méhkas alakú gödrére és egy népvándorlás kori, gepida árokra, melynek 4,35 m szakaszát tudtuk feltárni. Mindkettőből viszonylag kevés kerámia került elő. A gávai gödör legjellemzőbb darabjai kettős színűek, az egyik, urnából származó válltöredéket vízszintes széles árkok díszítik. A gepida kerámiát elsősorban korongolt, szemcsés iszapolású, ívelten kihajló peremű fazéktípus képviseli. Különös említést érdemel egy csontfésű középső tagjának töredéke, amelyet bekarcolt zezzug vonalak díszítenek.

SZABÓ JÁNOS JÓZSEF